

CIÈNCIES SOCIALS: GEOGRAFIA I HISTÒRIA · 1R ESO · SITUACIÓ D'APRENTATGE

El vaixell que va arribar a Empúries

Per què uns grecs van fundar una ciutat a l'Empordà? Investiga el primer gran intercanvi de la nostra història

SITUACIÓ D'APRENTATGE · 4 SESSIONS

1 El repte

LA TEVA MISSIÓ

Fa uns 2.600 anys, uns navegants grecs van desembarcar en una platja de l'Empordà i hi van fundar una ciutat. La van anomenar **Empòrion**, que en grec vol dir «mercat». Avui en diem **Empúries**, i és l'única ciutat grega de tota la península que encara podem visitar. Però, **per què uns grecs es jugarien la vida creuant el Mediterrani per instal·lar-se aquí?** I què hi van trobar? La teva missió és reconstruir, com un arqueòleg, la història d'aquell primer gran encontre entre dos pobles: els grecs i els **ibers** que ja vivien a casa nostra.

1.1 Com funcionarà

Treballaràs sol o en parella durant quatre sessions, fent de **membre d'una missió arqueològica** a Empúries. Examinaràs un conjunt de **troballes** (objectes apareguts al jaciment), n'esbrinaràs l'origen i, a partir d'aquestes pistes materials, reconstruiràs **qui comerciava amb qui, què s'intercanviava i per què**. Com sempre en història, no es tracta de copiar una resposta del llibre, sinó de fer parlar els objectes.

1.2 El que has d'entregar

Un **quadern de bord de l'expedició** amb dues parts:

- La **taula de troballes**: per a cada objecte, n'anotes l'origen (grec o iber) i què ens revela sobre el comerç i la vida d'Empúries.
- El **mapa del comerç** i un **text final** (10-15 línies) on expliques per què els grecs van fundar Empúries, què hi intercanviaven amb els ibers i què va significar aquell contacte.

2 El que has de saber per començar

2.1 Un poble de navegants

Grècia és un país de muntanyes i illes, amb poca terra bona per conrear i molta costa. Per això els grecs es van fer grans **navegants i comerciants**. Quan una polis tenia massa gent i poca terra, organitzava una expedició i fundava una **colònia**: una ciutat nova, lluny de casa, però que mantenia amb la ciutat mare (la **metròpoli**) la llengua, la religió i, sobretot, el comerç. Així, entre els segles VIII i VI aC, els grecs van escampar ciutats per tot el Mediterrani, «com granotes al voltant d'un estany».

2.2 Empòrion, la ciutat-mercat

Cap al **575 aC**, colons grecs vinguts de **Foceia** (a l'actual Turquia), que ja havien fundat Massàlia (Marsella), van establir **Empòrion** a la costa de l'Empordà. El nom no enganya: era, sobretot, un **port de comerç**. Allà els grecs es trobaven amb els **ibers**, el poble que vivia a bona part de l'actual Catalunya i el llevant peninsular, i hi feien negocis.

SAPS QUE...?

Com sap un arqueòleg d'on ve un objecte? Per com està fet. Una gerra de ceràmica grega, feta amb un cert tipus d'argila, amb una forma i unes pintures característiques, no s'assembla gens a la ceràmica que feien els ibers. Quan trobes un objecte grec en un poblat iber (o a l'inrevés), tens la prova que aquells dos pobles **es van trobar i van intercanviar coses**. Els objectes viatgen... i deixen rastre!

3 L'expedient: les troballes del jaciment

Aquestes són les vuit troballes que has d'estudiar. Cada targeta indica de quin poble és l'objecte. La teva feina és fixar-te en què ens diu cadascuna sobre el comerç i la vida a Empúries.

● Objecte d'origen grec ● Objecte d'origen iber

1 · Àmfores de vi

GREC

Grans gerres de ceràmica que servien per transportar i guardar **vi**. Se n'han trobat moltíssimes: els grecs van ensenyar als ibers a beure vi (abans bevien sobretot cervesa) i els en venien en grans quantitats.

2 · Sitges plenes de gra

IBER

Grans dipòsits excavats a terra on els ibers guardaven **cereals**. Els ibers eren bons agricultors i tenien excedents de gra que els grecs necessitaven per alimentar les seves ciutats.

3 · Vasos de ceràmica fina pintada

GREC

Copes i plats decorats amb escenes de déus i herois, fets a Grècia amb una tècnica que els ibers no coneixien. Eren objectes de **luxe i prestigi**: tenir-ne demostrava riquesa.

4 · Lingots i estris de metall

IBER

La península era riquíssima en **metalls** (plata, coure, plom, ferro). Els ibers els extreien i els grecs els compraven amb candeletes: el metall era un dels grans tresors que buscaven al Mediterrani occidental.

5 · Monedes d'Empòrion

GREC

Empúries va ser **la primera ciutat a encunyar moneda** a la península Ibèrica. La moneda, un invent grec, va facilitar enormement el comerç: ja no calia bescanviar objecte per objecte.

6 · Teixits i pells (rastres indirectes)

IBER

Tot i que la roba i les pells gairebé no es conserven, sabem per altres fonts que els ibers també intercanviaven **llana, teixits, sal i espart** (una planta per fer cordes i cistells).

7 · Escripura ibèrica sobre ceràmica

IBER

Els ibers van crear el seu propi sistema d'escripura **inspirant-se en l'alfabet grec** (i el fenici) que van conèixer gràcies al contacte comercial. Una prova que del comerç no només viatgen objectes: també idees.

8 · Estàtua del déu Asclepi

GREC

Una gran escultura de marbre del déu grec de la **medicina**, trobada a Empúries. Demostra que els grecs no només hi van portar mercaderies, sinó també els seus **déus, l'art i la cultura**.

4 El teu quadern de bord

4.1 Taula de troballes

Classifica cada troballa i anota què ens revela. Fixa't que la columna del mig ja te la dona la targeta: el repte de debò és la columna de la dreta.

NÚM.	ORIGEN (GREC / IBER)	QUÈ ENS REVELA SOBRE EL COMERÇ O LA VIDA D'EMPÚRIES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		

4.2 El mapa del comerç

En aquest requadre, dibuixa un esquema senzill amb dues columnes —**GRECS** i **IBERS**— i, al mig, fletxes que mostrin què donava cada poble a l'altre (per exemple: els grecs → vi, ceràmica, moneda; els ibers → gra, metalls, sal). És el cor de la teva investigació.

GRECS → ... ← IBERS

5 L'informe final de l'expedició

Escriu un text de 10-15 línies que respongui tres preguntes: per què els grecs van fundar Empúries?, què hi intercanviaven amb els ibers?, i què va significar aquell contacte (no només mercaderies: també moneda, escriptura, art i déus). Fes servir les troballes com a proves.

Informe de la missió arqueològica d'Empúries...

5.1 Per acabar de pensar-hi

ACTIVITATS

- 1** De totes les coses que els grecs van portar, quina creus que va canviar més la vida dels ibers a la llarga: el vi, la moneda o l'escriptura? Justifica-ho.
- 2** Diem que el comerç «no només mou objectes, també mou idees». Quina troballa de l'expedient ho demostra millor? Per què?
- 3** Segles després, l'any 218 aC, un altre poble desembarcaria a Empúries per començar a conquerir la península. Saps quin? (És el tema de la unitat següent!)

6 Com s'avaluarà

El que es valora és la teva capacitat de **fer parlar els objectes**: deduir, a partir de les troballes, com funcionava aquell comerç i què va significar el contacte entre grecs i ibers.

DIMENSIÓ	NA	AS	AN	AE
Interpretació de les troballes	No relaciona els objectes amb el comerç o ho fa amb errors.	Interpreta correctament la majoria de troballes.	Interpreta bé totes les troballes i les explica amb claredat.	Interpreta amb matís i distingeix objectes de mercaderia dels de prestigi o cultura.
El mapa del comerç	No mostra l'intercanvi o el confon.	Mostra alguns intercanvis correctes.	Representa bé què donava cada poble a l'altre.	Mapa complet i clar, que distingeix béns materials i idees.
Informe i raonament	No respon les preguntes o no usa les proves.	Respon amb alguna prova de suport.	Respon les tres preguntes amb proves ben triades.	Argumenta amb solidesa i connecta comerç, cultura i territori.
Vocabulari i rigor històric	No fa servir els conceptes de la unitat.	Usa alguns conceptes bàsics (colònia, metròpoli).	Usa el vocabulari específic amb precisió.	Domina el vocabulari i el fa servir amb naturalitat i exactitud.

La qualificació final s'expressa amb els nivells d'assoliment: **NA** (no assoliment), **AS** (assoliment satisfactori), **AN** (assoliment notable) i **AE** (assoliment excel·lent).

SAPS QUE...?

Si pots, val molt la pena visitar Empúries (l'Escala, Alt Empordà): és el millor «laboratori» d'aquesta investigació. Pots trepitjar els carrers de la ciutat grega, veure on hi havia el port i contemplar l'Asclepi al seu lloc. I si no hi pots anar en persona, el Museu d'Arqueologia de Catalunya en té una visita virtual molt completa.